

การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม
สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

The Development of a Blended Learning Model via Social Media
for Graduate Students in the School of Educational Studies
at Sukhothai Thammathirat Open University

Received : January 19, 2024

Revised : March 22, 2024

Accepted : March 28, 2024

วารางคณา โตโพธิ์ไทย*

VarangkanaTopothai

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคมสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษา และ 4) ประเมินรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคมที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวการสนทนากลุ่ม รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคมสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบสอบถามความคิดเห็น และแบบประเมินคุณภาพรูปแบบฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่

*Corresponding author, e-mail: varangkana.top@stou.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Associate Prof. Dr. in School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University. e-mail: varangkana.top@stou.ac.th

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

- 1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่
 - (1) การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (2) การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านสื่อสังคม (3) การเรียนรู้ร่วมกัน
 - (4) ความรู้ เนื้อหาบทเรียน (5) สื่อ และทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ (6) การสื่อสาร (7) การประเมินผล

และขั้นตอนของรูปแบบ มี 3 ขั้น ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (3) การประเมินผลลัพธ์ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนการสอนว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 4) ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ รูปแบบการเรียนการสอน การเรียนการสอนแบบผสมผสาน สื่อสังคม

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop a blended learning model via social media for graduate students in the School of Educational Studies at Sukhothai Thammathirat Open University; 2) study the learning achievements of the graduate students; 3) determine the opinions of the graduate students; and 4) evaluate the developed instructional model. The research sample consisted of 30 graduate students from the School of Educational Studies at Sukhothai Thammathirat Open University, selected through simple random sampling, as well as 7 specialists and 3 experts. The research instruments included guidelines for focus group discussions, a blended learning model via social media, a learning achievement test, an opinion survey, and a quality evaluation form. The statistics used for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, t-test, and content analysis. The research results were as follows: 1) the developed blended learning model via social media comprised 7 components: (1) face-to-face learning, (2) online learning via social media, (3) collaborative learning, (4) learning content, (5) support materials and resources, (6) communication, and (7) evaluation. The model had 3 operational steps: (1) input analysis, (2) learning process, and (3) output evaluation; 2) the students' post-learning achievement scores were significantly higher than their pre-learning scores at the .05 level of statistical significance; 3) the students rated the model's appropriateness at a high level; and 4) the experts evaluated the quality of the developed instructional model at the highest level.

Keywords: instructional model, blended learning, social media

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้สอนสามารถนำมาใช้ในสภาพแวดล้อมซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจ และความสะดวก นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งผู้เรียนด้วยกันเองมีปฏิสัมพันธ์กันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการเข้าถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้อีกด้วย โดยผู้สอนเปลี่ยนบทบาท จากผู้ให้ความรู้เป็นผู้ชี้แนะ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้ายังคงมีความสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาซับซ้อน ต้องการคำอธิบายเพื่อความกระจ่างจากผู้สอน และการฝึกปฏิบัติ (วารางคณา โดโพธิ์ไทย, 2560) ดังนั้น การเรียนการสอนจึงควรผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า และการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ เรียกว่า “การเรียนการสอนแบบผสมผสาน ”

การเรียนการสอนแบบผสมผสาน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานยุทธวิธีในการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน โดยใช้การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า ส่วนใหญ่จะสอนเนื้อหาที่ซับซ้อน ต้องการคำอธิบายเพื่อความกระจ่างจากผู้สอน และการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการเรียนการสอน การเรียนการสอนแบบผสมผสานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน เปิดโอกาสในการเรียน และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอน เนื่องจากสามารถใช้ทรัพยากรหลายอย่างร่วมกันได้ และนำกลับมาใช้ใหม่ได้หลายครั้ง (Allen and Seaman, 2010) ทั้งนี้สามารถนำมาใช้ได้ในการเรียนการสอนในระบบ และ การเรียนการสอนทางไกล เพราะนอกจากจะเรียนแบบเผชิญหน้าแล้ว ยังสามารถทำการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อีกด้วย ทั้งนี้สอดคล้องกับ คณะกรรมการปฏิรูปมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งมีแนวคิดที่จะปฏิรูปรูปแบบการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชให้เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (วิจิตร ศรีสอาน, 2561)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนแบบผสมผสานประเภทหนึ่ง คือ “สื่อสังคม” สื่อสังคมนี้ เป็นตัวกลางถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อที่รวมกลุ่มบุคคลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การใช้สื่อสังคมของคนไทยมีการแพร่หลายเป็นอย่างมาก (วารางคณา โดโพธิ์ไทย, 2560)

จากการสำรวจประเภทของสื่อสังคมที่คนไทยใช้งานมาก 3 อันดับแรก มีสัดส่วนใกล้เคียงกันได้แก่ อันดับที่ 1 เฟซบุ๊ก (ร้อยละ 93.31) อันดับที่ 2 ไลน์ (ร้อยละ 92.80) และ อันดับที่ 3 เฟซบุ๊กแมสเซนเจอร์ (ร้อยละ 84.75) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564) การที่มีการนำสื่อสังคมมาใช้อย่างแพร่หลาย จึงนำแนวคิดในการประยุกต์สื่อสังคมมาใช้สำหรับจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เนื่องจากผู้สอนและผู้เรียนสามารถสร้าง แบ่งปัน แลกเปลี่ยน ถ่ายทอด ความรู้

เนื้อหา ประสบการณ์ และสื่อสาร ผ่านสื่อกลางของระบบเว็บไซต์บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เกิดเป็นสื่อสังคมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญของการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะชั้นเรียน หรือ การเรียนแบบเผชิญหน้าเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pallis, Zeinalipour-Yazti, & Dikaiakos, 2011)

การเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยึดระบบการศึกษาทางไกล มุ่งเน้นให้นักศึกษาสามารถศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระด้วยตนเองภายใต้การให้คำปรึกษาแนะนำของผู้สอน นักศึกษาจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ๆ ดังนี้คือ 1) ศึกษาจากสื่อหลัก ซึ่งประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ และวัสดุการศึกษาอื่น ๆ 2) ศึกษาจากสื่อเสริม ซึ่งประกอบด้วย สื่อโสตทัศน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3) ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง จากแหล่งค้นคว้าวิทยากรต่าง ๆ 4) เข้าร่วมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ เช่น การเข้ารับการสัมมนาเสริม/เข้มประจำชุดวิชา และ 5) การฝึกอบรมหรือการฝึกปฏิบัติซึ่งนักศึกษาจะต้องทำงานตามที่ได้รับมอบหมายภายในระยะเวลาและสถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2560)

ที่ผ่านมาการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เป็นระบบการศึกษาทางไกล ผู้สอนและนักศึกษาอยู่ห่างไกลกัน จึงพบปัญหาหลัก ดังนี้ 1) ชุดวิชาบางชุดวิชามีเนื้อหายากและซับซ้อนส่งผลให้นักศึกษาบางส่วนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ 2) เนื้อหาสาระที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีอันนำไปสู่การทำวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระ เป็นสาระที่นักศึกษาต้องการให้เสริมให้เข้าใจมากขึ้น สาระเกี่ยวกับการวิจัยนี้ยังมีปัญหาเรื่องขาดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย และการให้คำแนะนำปรึกษาจากอาจารย์ยังไม่เพียงพอ และ 3) ขาดการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักศึกษา และนักศึกษาด้วยกันเอง และนอกจากนั้นนักศึกษายังต้องการสื่อสังคมเป็นช่องทางการสื่อสาร เนื่องจากเป็นสื่อที่ผู้สอนและนักศึกษาเข้าถึงได้ง่าย (สารีพันธ์ุ์ ศุภวรรณ, สุมาลี สังข์ศรี, ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล และปิยะพงษ์ ไสยโสภณ, 2559) สภาพปัจจุบันนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มีความพร้อมในการใช้สื่อสังคมในระดับมาก จากการสอบถามความพร้อม และความต้องการของนักศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ พบว่า สื่อสังคมที่นักศึกษาพร้อมใช้ในการศึกษาทางไกล ได้แก่ ไลน์ รองลงมาได้แก่ เฟซบุ๊ก และกูเกิลฟอรัมตามลำดับ (วรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2563) การนำเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษาประเภทสื่อสังคมมาผสมผสานกับการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า ย่อมจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มากขึ้น

จากปัญหาที่ผ่านมา และคุณลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าเพื่อสอนที่มีเนื้อหาซับซ้อน ต้องการคำอธิบายเพื่อความกระจ่างจากผู้สอน และการเรียนการสอนผ่านสื่อสังคม เป็นสื่อซึ่งมีคุณลักษณะที่ผู้สอนและนักศึกษา สามารถสร้าง แบ่งปัน แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้ เนื้อหา ประสบการณ์ และสื่อสารผ่านสื่อ

สังคมได้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้สื่อสังคมสำหรับ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยใช้ในการเรียน การสอนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียน ร่วมกับการเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมจากการสอบถามความพร้อม และความต้องการของนักศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ พบว่าสื่อสังคมที่นักศึกษาพร้อมใช้ในการศึกษา ทางไกลได้แก่ ไลน์ รองลงมาได้แก่ เฟซบุ๊ก และกูเกิลฟอรัมตามลำดับ (วารจณา โตโพธิ์ไทย, 2563) อันเป็นการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ที่มีการดำเนินการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และทดลองใช้ เพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความสมบูรณ์ ชัดเจน เป็นไปได้ มีประโยชน์ และนำไปใช้อย่าง มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม สำหรับนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาผู้เข้ารับการเรียนการสอน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอน แบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาผู้เข้ารับการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอน แบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม
4. เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม

สมมติฐานของการวิจัย

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม การวิจัยมีความก้าวหน้าทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล มี 2 ระยะดังนี้

1.1 **ระยะแรก** มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อ สังคม ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ **กลุ่มที่หนึ่ง** ประชากร คือ นักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 1,024 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 286 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างง่าย ด้วยการสุ่มจับสลากนักศึกษาตามรายชื่อผู้ลงทะเบียนตามสัดส่วนแต่ละสาขา เพื่อสำรวจความพร้อม และ ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคมเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนา

รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานฯ **กลุ่มที่สอง ผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และการใช้สื่อสังคม ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสนทนากลุ่มเกี่ยวกับร่างรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม และนำข้อมูลมาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานฯ

1.2 ระยะที่สอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ และ ความคิดเห็นของนักศึกษาผู้เข้ารับการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม **ประชากร** คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 1,024 คน **กลุ่มตัวอย่าง** คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 30 คน ได้มาด้วยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการสุ่มจับสลากนักศึกษาตามรายชื่อผู้ลงทะเบียนแต่ละสาขา

1.3 ระยะที่สาม มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน และการใช้สื่อสังคม ในการจัดการเรียนการสอน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาผู้เข้ารับการเรียนการสอน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม

3. เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แบบสำรวจความพร้อม และความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และแบบสอบถามแบบปลายเปิด แบบสอบถามได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ และมีความเที่ยงเท่ากับ 0.77 การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค

3.2 แนวการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับร่างรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ประเด็นการสนทนากลุ่มได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม เป็นแบบจำลองในการจัดการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้ เนื้อหา ประสบการณ์ ที่ผสมผสานวิธีในการเรียนการสอน แบบเผชิญหน้า และออนไลน์ มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือคือ (1) ศึกษาให้ได้องค์ความรู้ โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ศึกษาความพร้อม และความต้องการของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (3) นำผลที่ได้ยกร่างของรูปแบบการเรียนการสอน (4) สนทนาผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับร่างของรูปแบบการ

เรียนการสอน (5) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และ (6) จัดทำรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม

3.4 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบคู่ขนานมี 2 ภาค คือ ภาคทฤษฎี เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และภาคปฏิบัติ เป็นแบบทดสอบแบบเขียนตอบ จำนวน 2 ข้อ หากคุณภาพของแบบทดสอบด้วยการนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67– 1.00 นำมาปรับปรุง จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบก่อนเรียนอยู่ระหว่าง 0.40 - 0.76 แบบทดสอบหลังเรียนอยู่ระหว่าง 0.50-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบก่อนเรียนอยู่ระหว่าง 0.33-0.66 และแบบทดสอบหลังเรียนอยู่ระหว่าง 0.33 -0.73 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 0.80 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 0.76 การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงใช้สูตรของคูเดอร์และริชาร์ดสันสูตรที่ 20

3.5 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาผู้เข้ารับการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด แบบสอบถามได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.79 การวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค

3.6 แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม เป็นแบบมาตราประมาณค่า แบบประเมินได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67– 1.00 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ระยะ

4.1 ระยะแรก เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม โดย (1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจความพร้อม และความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 286 คน และ (2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คนเกี่ยวกับร่างของรูปแบบการเรียนการสอน

4.2 ระยะที่สอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม องค์ประกอบรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (2) การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านสื่อสังคม (3) การเรียนรู้ร่วมกัน (4) ความรู้เนื้อหาบทเรียน (5) สื่อ และทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ (6) การสื่อสาร (7) การประเมินผล และขั้นตอนของรูปแบบ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (3) การประเมินผลลัพธ์ จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย (1) นำรูปแบบการเรียนการสอน

สอนแบบผสมผสาน โดยใช้สื่อสังคมที่พัฒนาขึ้น มาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (2) ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เรื่องการกำหนดปัญหา และการเขียนโครงการวิจัยเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 1 วัน คู่ขนานกับ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านสื่อสังคม จำนวน 5 สัปดาห์ และ (3) เก็บคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมระหว่างเรียน และการทดสอบหลังเรียน และ สอบถามความคิดเห็นมีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคมของนักศึกษา และ (4) เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคมโดยนำรูปแบบที่มีความสมบูรณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประเมินรูปแบบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ครอบคลุมผลการศึกษาคความพร้อม และความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม และ รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาคความพร้อม และความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม พบว่าข้อที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ นักศึกษามีความต้องการ (1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ร้อยละ 100 (2) อุปกรณ์ที่มีความพร้อม คือ สมาร์ทโฟน ร้อยละ 71.68 และโน้ตบุ๊ก ร้อยละ 66.88 (3) อินเทอร์เน็ตมีความเสถียรมาก ร้อยละ 69.58 (4) เนื้อหาที่ต้องการเรียน คือ โครงการวิจัย ร้อยละ 83.22 และการกำหนดปัญหาวิจัย ร้อยละ 63.21 (5) สื่อสังคมที่ใช้ คือ ไลน์ ร้อยละ 74.17 (6) เวลาในการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าใช้เวลา 3 วัน 20 ชั่วโมง ร้อยละ 76.17 (7) เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ คือ 5 สัปดาห์ 30 ชั่วโมง (8) การเรียนทั้ง 2 แบบใช้วิธีเรียนแบบ นำเสนอ อภิปราย และวิพากษ์งาน แบบเผชิญหน้า ร้อยละ 77.33 แบบออนไลน์ ร้อยละ 71.68 (9) การสื่อสารแบบไม่ประสานเวลา ร้อยละ 73.78 และ (10) ประเมินผลหลังเรียน ร้อยละ 66.88

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้สื่อสังคม ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ และขั้นตอนของรูปแบบดังนี้

1) องค์ประกอบของรูปแบบมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (2) การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านสื่อสังคม (3) การเรียนรู้ร่วมกัน (4) ความรู้ เนื้อหาบทเรียน (5) สื่อ และทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ (6) การสื่อสาร และ (7) การประเมินผล ดังนี้

(1) การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า หมายถึง การเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบการบรรยาย หรือการนำเสนอ การสาธิต การทบทวน การลงมือปฏิบัติ การสัมมนาการวิพากษ์ การชี้แนะ และการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีเครื่องมือ และทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อให้ดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลา 3 วัน 20 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 40

(2) การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านสื่อสังคม หมายถึง การเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยใช้สื่อสังคม ในที่นี้ได้แก่ ไลน์ เฟซบุ๊ก และกูเกิลฟอรัม รวมทั้งการเรียนผ่านแอปพลิเคชันอื่น ๆ สื่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์เคลื่อนที่ประเภทต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และแหล่งทรัพยากรเรียนรู้ออนไลน์ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลา 5 สัปดาห์ 30 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 60

(3) การเรียนรู้ร่วมกัน หมายถึง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันติดต่อสื่อสารกันได้ เช่น การใช้สื่อสังคม การสนทนากลุ่ม การคิดร่วมกัน การทำงานร่วมกัน การวิพากษ์งาน เป็นต้น

(4) ความรู้เนื้อหาบทเรียน หมายถึง เนื้อหาสาระที่นำเสนอ มีการออกแบบเนื้อหา จัดลำดับการเรียนรู้จากง่ายไปยาก นำเสนอได้หลายรูปแบบ ได้แก่ สไลด์คอมพิวเตอร์ เอกสาร ตัวอย่างชิ้นงาน ตลอดจนมีแบบฝึกปฏิบัติ และแบบทดสอบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจได้

(5) สื่อและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยในการเรียนแหล่งเรียนรู้ โดยมีเครื่องมือ และทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อให้ดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ โปรเจคเตอร์ ทีวีแอลอีดี กระจกอินเตอร์แอคทีฟ สไลด์คอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน หรือโปรแกรมอื่น ๆ รวมทั้งสื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ ภาพเสียง วิดีโอ โดยนำเสนอผ่านอุปกรณ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อสิ่งพิมพ์ นำเสนอผ่านอุปกรณ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เคลื่อนที่ต่าง ๆ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งแหล่งทรัพยากรเรียนรู้ออนไลน์

(6) การสื่อสาร หมายถึง เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ติดต่อปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างผู้เรียน และผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารจะอยู่ในรูปแบบประสานเวลา (Synchronous) และรูปแบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous)

(7) การประเมินผล หมายถึง การประเมินความสามารถของผู้เรียนตามเป้าหมาย ได้แก่ การประเมินก่อนเรียน การประเมินระหว่างเรียน และการประเมินหลังเรียน การประเมินระหว่างเรียน และการประเมินหลังเรียน เป็นการประเมินความรู้ และหรือทักษะ (ถ้ามี) ประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการประเมินความรู้ หรือทักษะ หรือชิ้นงาน และมีการประเมินเจตคติจากแบบสอบถามความคิดเห็น

2) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคมสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ครอบคลุม (1) การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (3) การประเมินผลลัพธ์

(1) การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า ได้แก่

การวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นการศึกษาข้อมูลของผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวกับอายุ ความรู้เดิม ความต้องการ ความถนัด ความสนใจ และคุณลักษณะ เพื่อนำมาประกอบในการวางแผนการเรียนการสอน

การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ เพื่อต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียน ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยกำหนดออกมาในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดพฤติกรรมเงื่อนไขและเกณฑ์อย่างชัดเจน

การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการนำเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่จะสอนมาแยกแยะเป็นหัวข้อย่อย หรือเขียนแผนผังแนวคิด (Concept Mapping) แล้วกำหนดเรื่องที่จะสอนเป็นเรื่องย่อย เรียงลำดับจากง่ายไปยาก

การกำหนดสื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ในที่นี้ได้แก่สื่อสังคม สื่อหลักที่ใช้ได้แก่ ไลน์ เฟซบุ๊ก กูเกิลฟอรัม และแอปพลิเคชัน อื่น ๆ รวมถึงการออกแบบสื่อที่น่าสนใจ และเข้าใจง่าย ทั้งนี้ ต้องมีการพิจารณาสื่อใหม่ที่สอดคล้องกับยุคสมัยเป็นระยะตามสถานการณ์ นอกจากนี้ยังต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านสื่อ เทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้

การกำหนดกลยุทธ์การเรียนการสอนแบบผสมผสาน เป็นการกำหนดวิธีการ และขั้นตอนการเรียนรู้ โดยกำหนดว่าการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า และการเรียนการสอนออนไลน์จะใช้วิธีการอย่างไร ส่วนขั้นตอนการเรียนการสอนสำคัญ คือ (1) ทดสอบก่อนเรียน (2) นำเข้าสู่บทเรียน (3) กิจกรรมการเรียนการสอน (ออนไลน์และเผชิญหน้า) (4) สรุป และ (5) ทดสอบหลังเรียน

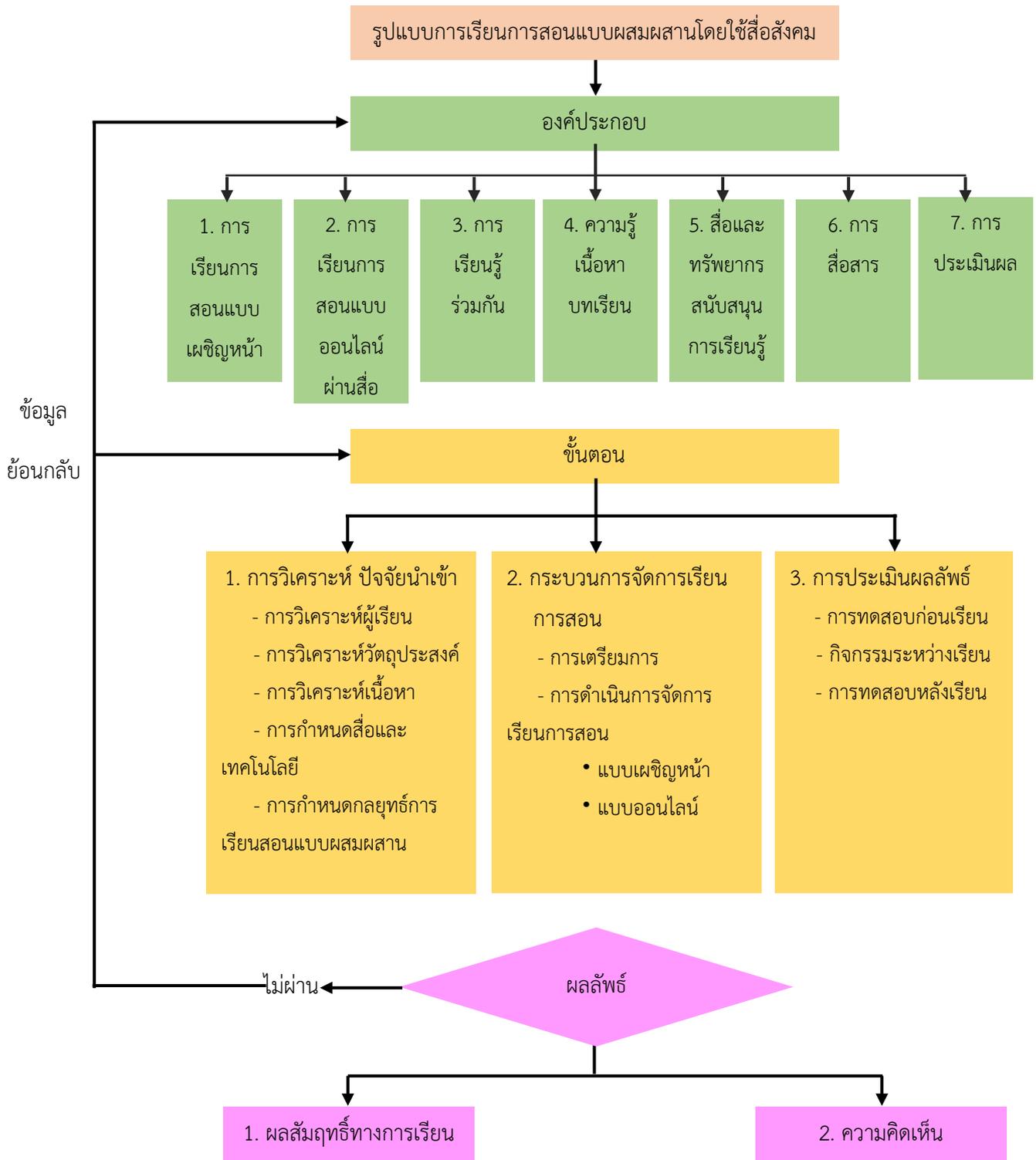
(2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่

การเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมตัวผู้เรียนโดยการปฐมนิเทศให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี และการกำหนดปฏิทิน และกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า และการเรียนการสอนแบบออนไลน์

การดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า และแบบออนไลน์ ทั้งนี้ควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งจากการศึกษาด้วยตนเอง ศึกษาจากผู้สอน การค้นคว้าและการลงมือปฏิบัติกิจกรรม สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งแบบออนไลน์ และแบบออฟไลน์ สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และผู้เรียนด้วยตนเอง รวมทั้งสรุปความรู้ และให้ผลย้อนกลับ

(3) การประเมินผลลัพท์ ได้แก่ การประเมินก่อนเรียน การประเมินระหว่างเรียน และการประเมินหลังเรียน การประเมินระหว่างเรียน และการประเมินหลังเรียน เป็นการประเมินความรู้ และหรือทักษะ (ถ้ามี) ประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการประเมินความรู้ หรือทักษะ หรือชิ้นงาน และมีการประเมินเจตคติจากแบบสอบถามความคิดเห็น

รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม
สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

2. ผลการประเมินรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้สื่อสังคม

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ผลคะแนนกิจกรรมระหว่างเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยกิจกรรมระหว่างเรียน 8.15 คิดเป็นร้อยละ 81.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 และผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยก่อน และหลังการเรียน พบว่าผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าที่ 32.93

2.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบของผู้เรียนโดยภาพรวม เห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลลัพธ์

2.3 ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพโดยภาพรวมของรูปแบบ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้สื่อสังคม พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้สื่อสังคมประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า (2) การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านสื่อสังคม (3) การเรียนรู้ร่วมกัน (4) ความรู้ เนื้อหาบทเรียน (5) สื่อ และทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ (6) การสื่อสาร และ (7) การประเมินผล ขั้นตอนของรูปแบบ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (3) การประเมินผลลัพธ์ ทั้งนี้เนื่องจาก มีการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบตามหลักการออกแบบระบบการเรียนการสอน โดย (1) ศึกษาให้ต้องค้ความรู้ด้วยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อให้ได้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม (2) ศึกษาความพร้อม และความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้สื่อสังคมของนักศึกษา และ (3) สนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ และพัฒนาให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ ทั้งนี้รูปแบบที่ได้สอดคล้องกับ การสังเคราะห์องค์ประกอบจากงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ สุโม บิลโบ (2562) เมธี คชาไพโร (2558) ปณิตา วรณพิรุณ (2557) Singh and Reed (2015) ได้องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ ได้แก่ (1) การเรียนแบบเผชิญหน้า (2) การเรียนแบบออนไลน์ (3) การเรียนรู้ร่วมกัน (4) ความรู้ เนื้อหาบทเรียน (5) สื่อและทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ (6) การสื่อสาร (7) การประเมิน ส่วนขั้นตอนสอดคล้องกับการสังเคราะห์ขั้นตอนจากงานวิจัยของ Anderson (2008) ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ (2557) ปณิตา วรณพิรุณ (2557) จินตวีร์ คล้ายสังข์ (2557) ได้แก่ (1) วิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า (2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (3) ประเมินผลลัพธ์

ทั้งนี้ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชเป็นนักศึกษาที่อยู่ในระบบการศึกษาทางไกล จึงเหมาะสมกับการเรียนการสอนออนไลน์ แต่ในบางเนื้อหาสาระที่ยาก และมีความซับซ้อนควรมีการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหา และชิ้นงานได้กระจ่างขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ผลคะแนนกิจกรรมระหว่างเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยกิจกรรมระหว่างเรียน 8.15 คิดเป็นร้อยละ 81.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 และ ผลการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบที่นำไปใช้ เป็นรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ วิเคราะห์ผู้เรียน การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ การวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดสื่อ และเทคโนโลยี และ การกำหนดกลยุทธ์การเรียนการสอน (2) กระบวนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเตรียมการ และการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ทั้งแบบเผชิญหน้า และแบบออนไลน์ และ (3) การประเมินผลลัพธ์ ได้แก่ การทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมระหว่างเรียน และ การทดสอบหลังเรียน ทั้งนี้สอดคล้อง กับขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอนของจินตวิรัช คล้ายสังข์ (2557) ที่มีการวิเคราะห์ผู้เรียน วัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อ และการประเมินผล และสอดคล้องกับขั้นตอนรูปแบบของ ปณิตา วรรณพิรุณ (2557) ที่มีขั้นเตรียมการ ขั้นจัดกระบวนการเรียนการสอน และขั้นวัดและประเมินผลเป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบของผู้เรียนโดยภาพรวมเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยใน ระดับมากที่สุด คือ การใช้เทคโนโลยีออนไลน์ คือ สื่อสังคมประเภทไลน์ เนื่องจากไลน์เป็นสื่อสังคมที่ใช้สื่อสารได้สะดวก สอดคล้องกับ วัฒนา เอียวเส็ง (2557) พบว่า ผู้เรียนพึงพอใจในการใช้ไลน์เพื่อการเรียนการสอนอยู่ใน ระดับมาก

4. ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพโดยภาพรวมของรูปแบบ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม มีการพัฒนาตามขั้นตอนการออกแบบระบบดังกล่าวมาแล้ว และมีการทดลองใช้ และสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน ซึ่งพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผู้เรียนเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมใน ระดับมาก จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพระบบอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องใกล้เคียงกับผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของนิพนธ์ บริเวชานันท์ (2562) พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนได้รับการประเมินอยู่ใน ระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม ผู้สอนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับรูปแบบให้ชัดเจน จัดสร้างกลุ่ม และเพิ่มสมาชิกทั้งผู้สอนและผู้เรียน การปฐมนิเทศ เตรียมผู้เรียน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ และขั้นตอนการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับองค์ประกอบต่าง ให้เหมาะกับบริบทของ ทั้งนี้ต้องดำเนินการตามองค์ประกอบ และขั้นตอนของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้สื่อสังคม

2.2 ในการทดลองใช้ พบว่า การวัดและประเมินผล ควรประเมินผล 3 ระยะ คือ (1) การวัดและประเมินผลก่อนการเรียน (2) การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน และ (3) การวัดและประเมินผลหลังเรียน เพื่อให้ครอบคลุมการประเมินผลของผู้เรียน

2.3 การนำรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ช่วยให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการเรียนการสอน ในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน และผู้เรียน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสวงหาความรู้ที่กว้างขวาง ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานของผู้เรียนและทำให้เกิดการเรียนรู้แบบเปิด สามารถจัดการเรียนการสอนโดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่ สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการป้องกันการออกกลางคันของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แอปพลิเคชันประชุมทางไกล สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกัน

2.2 ควรมีการขยายผล หรือ การประยุกต์ใช้กับวิชาอื่น ๆ ว่ามีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร เพื่อให้เห็นผลในระยะยาว (Outcome)

บรรณานุกรม

จินตวิริ์ คล้ายสังข์. (2557). การออกแบบการเรียนการสอนไฮบริดอย่างเป็นระบบ. ใน *เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา: นวัตกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิพนธ์ บริเวธานันท์. (2562). การพัฒนารูปแบบเว็บแอปพลิเคชันด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือผ่านห้องเรียนไร้กรอบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 15(2), 144-166.

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pkrujo/article/view/242200>

- ปณิตา วรรณพิรุณ. (2557). การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. ใน *เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา: นวัตกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2560). *คู่มืออาจารย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เมธี คชาไพร. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความรู้และสมรรถนะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 29(1), 71-86. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/44910>
- วัฒนา เอี้ยวเส็ง. (2557). *การศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม [งานวิจัยในชั้นเรียน]*. โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม.
- วารางคณา โตโพธิ์ไทย. (2560). ชุดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน. ใน *เอกสารการสอนประกอบชุดวิชา สื่อการศึกษาพัฒนาสรร (หน่วยที่ 9)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วารางคณา โตโพธิ์ไทย. (2560). สื่อสังคมเพื่อการศึกษา. ใน *เอกสารการสอนประกอบชุดวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (หน่วยที่ 13)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วารางคณา โตโพธิ์ไทย. (2563). รายงานการวิจัย เรื่อง *ความต้องการใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์*. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2561). *การสนับสนุนการศึกษากับบทบาทหน้าที่ของสภาวิชาการ มสธ. สู่มหาวิทยาลัย 4.0 [เอกสารประกอบการประชุม]*. การประชุมสภาวิชาการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สารีพันธ์ุ ศุภวรรณ, สุมาลี สังข์ศรี, ชนกนารถ บุญวัฒนกุล, และปิยะพงษ์ ไสยโสภณ. (2559). การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 11(1), 3668-3680.
- สิทธิชัย ลายเสมา, และปณิตา วรรณพิรุณ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในสภาพแวดล้อมการเรียนแบบยูบิควิตส์เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 4(1), 104-114.

สุไม บิลโบ. (2562). การพัฒนาความสามารถทางไอซีทีและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาวิชาชีพครูด้วยระบบของกระบวนการเรียนการสอนแบบผสมผสานในลักษณะห้องเรียนกลับด้าน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม*, 9(1), 57-68.

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/e-jodil/article/view/204610>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). รายงานผลสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2564. <https://www.etcha.or.th/th/-Thailand-Internet-User-Behavior.aspx>

Allen, E., & Seaman, J. (2010). *Learning on demand: Online education in the United States 2009*. Sloan Consortium.

Pallis, G., Zeinalipour-Yazti, D., & Dikaiakos, M. D. (2011). Online social networks: Status and trend. In *New directions in web data management* (pp. 213-234). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-642-17551-0_8